

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI
VJESNIK
11

YU ISSN 0350-9370

MUZEJSKI VJESNIK

11

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE
(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina,
Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

TEHNIČKO UREDNIŠTVO

Ljerka Albus, Antica Bregović, Miroslav Klemm, Magdalena Lončarić, Darko Sačić

Urednik: Darko Sačić

Naslovna stranica: Darko Sačić

Muzejski vjesnik izlazi jedanput godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo.
Za sadržaj tekstova odgovaraju autori.

Glasiло solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

Nakladnik:

Gradski muzej Varaždin

Za nakladnika: Darko Sačić

Tisak: NIŠRO Varaždin

Broj 11 — Ožujak 1988.

God. XI

Naklada 800 komada

Naslovna stranica: Detalj s izložbe »Sportski kostim nekad i danas«, biciklistkinja
1898. g.

Prijevod: Doris Baričević, Ljerka Perči, Oka Ričko, Marina Šimek

MUZEJSKI

VJESNIK

11

GRADSKI MUZEJ VARAŽDIN
1988.

RURALNA ARHITEKTURA — DIO KULTURNE BAŠTINE

Prolazeći našim seoskim naseljima još samo ponegdje se mogu zamijetiti trošni ostaci nekadašnje arhitekture stvorene žuljevitim rukama seoskih majstora, koji su dio svoga života posvetili upravo ovom segmentu življenja odnosno stvaranju malih i skromnih prostora. Tako su stvarane sitne aglomeracije kuća i kućišta čineći živi organizam jednog naselja. U tim skromnim prostorima stapala se ljudska sreća i bol, zadovoljstvo i tuga. Ovdje se rađalo i umiralo, slavilo krštenje, ženidba i tugovalo za pokojnikom. Svaka od ovih zdanja čuva u sebi tajnu životne priče onih dana kada je u njima trajao život otežan bremenom vječnog pitanja — kako prehraniti mnogočlanu obitelj?

Između modernih građevina 20. vijeka ovi kućerci izgrađeni od tesanih greda, ponegdje omazani zemljom i obijeljeni, koje su nekada krasili kitnjasti krovovi od škopa, kao da su se postićeno zgurili, kao da se žele sakriti.

U današnjem trenutku iako im je brojčano stanje uveliko reducirano, možemo biti sretni da ovi spomenici narodnog graditeljstva kao dio naše kulturne baštine još uvijek egzistiraju. Upravo ta njihova prisutnost ulijeva nam želju i snagu da reagiramo na ta, dosada zapostavljena i zanemarena kulturna dobra, odnosno da ih zaštitimo.

*Kuća Sačić Florijana — Jakopovec, Vinogradska 46 (gorice)
(foto: D. Putar)*

Po svim konzervatorskim zakonima ovi objekti posjeduju spomeničku vrijednost koja je izjednačena s vrijednosti ostalih spomenika naše kulturne prošlosti. Prema tome nema dvojbe zaštititi ih ili ne.

Upravo se Etnografski odjel gradskog muzeja Varaždin nalazi pred početkom akcije zaštite ruralne arhitekture. Do realizacije ove akcije došlo je zahvaljujući velikom interesu RO »Varaždinka« iz Varaždina, Turističkog društva Varaždin, podršci i stručnim sugestijama Republičkog i Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Zagreba.

U toku 1987. g. izvršena je reambulacija objekata na području općine Varaždin, čime je utvrđeno realno stanje i postojanje objekata narodnog graditeljstva koji svojim oblikom i načinom gradnje zadovoljavaju tradicijsku formu i zakone.

Obavljena istraživanja potvrdila su već raniju konstataciju o ugroženosti fonda tradicijske arhitekture na ovom području, koja je toliko izražena da

je utvrđeno egzistiranje vrlo malog broja objekata ove vrste. Rekognosciranjem terena obuhvaćeno je tridesetak seoskih naselja čime se dobio osnovni uvid u cjelokupnu situaciju ove vrste kulturnih spomenika na našem području. Snažnom i vrlo brzom transformacijom sela nestaju vrlo vrijedni spomenici narodnog graditeljstva, koje upravo iz tog razloga nije moguće zaštititi »in situ«, već jedino njihovim dislociranjem i koncentriranjem na novu lokaciju, poštujući tradicijske regule.

U cijeloj ovoj akciji ponovno je vrijedno spomena veliko razumijevanje i interes RO »Varaždinka«. Pojava objedinjenosti interesa privrednog sektora i interesa zaštite kulturnih dobara prava je rijetkost, te joj je potrebno makar i na ovaj način odati priznanje. Ona je voljna ustupiti i otкупiti dio zemljišta nedaleko reprezentativnog ugostiteljskog objekta, dvorca Šaulovec, čiji je vlasnik. Time ova ugrožena arhitektura dobiva svoje utočište, odnosno lokaciju na kojoj će se formirati etno park. Koncentrira-

Vinogradska klijet (foto: D. Putar)

njem objekata narodnog graditeljstva na tom području bitno bi pridonijelo obogaćivanju već postojećih sadržaja.

Na ponuđenoj lokaciji smjestile bi se tri okućnice sa stambenim i gospodarskim objektima čineći etno park. Broj objekata terenom nije ograničen, već postoji mogućnost daljnjeg proširenja i koncentriranja novih objekata.

Svaki pojedini objekt imao bi svoju namjenu. Od muzeološke postave tradicionalne HIŽE sa svim popratnim elementima koji čine seosko domaćinstvo, suvenirnice, do prostora u kojima bi se održavali posebni programi izraženi kroz organizaciju posebnih seminara ili škola tradicijskih obrta. U okviru sela planirale bi se i manifestacije Kulturno umjetničkih društava. Time sadržaji koji bi se ovdje

odvijali nisu do kraja definirani, već je potrebna njihova detaljnija razrada.

Konfiguracija terena koju čini nizi- na i brežuljkasti dio, omogućava i postavljanje vinogradarskih klijeti u kojima bi se prezentiralo tradicionalno vinogradarstvo, vrlo stara grana privrede varaždinskog kraja.

Kontinuirani život koji se mora odvijati u ovim prostorima, jedina je opravdanost ove akcije. Oživljavanje ovih novih prostora garancija je produžetka života narodnog graditeljstva i stvaralaštva uopće. Jedino tako i na taj način, a toga smo svjesni, možemo sačuvati ovaj dio našeg kulturnog nasljeđa za buduća pokoljenja, kroz organizirane edukativne sadržaje doprinijeti širenju interesa i stvaranju jasnije slike kulture jednog kraja pa i čitavog naroda.

Libuše Kašpar — Gradski muzej Karlovac

ETNOGRAFSKI ODJEL GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN

Varaždinski muzej otvoren je 16. studenog 1925. godine, za proslavu tisućugodišnjice hrvatskog kraljevstva. Osnovao ga je »Varaždinsko muzealno društvo«, utemeljeno 1923. godine. Zadaća novoosnovanoga društva sastojala se je u vršenju predradnji za osnivanje muzeja u jubilarnoj godini. Krešimir Filić, dugogodišnji direktor muzeja navodi, kako se je »Muzealno društvo« uz novčane žrtve i mnoge poteškoće uspjelo domoći najljepših prostorija u Starom gradu, koje su napunjene predmetima darovanim od varaždinskog građanstva, uglavnom kulturno-povijesnog sadržaja.

Već godine 1925. nalazimo u muzeju neke predmete etnološkog karaktera. To su drveni licitarski kalupi, čiji je darovatelj bio poznati varaždinski licitar Julije Majcen. Međutim ti su kalupi u ono vrijeme bili uvedeni u

kulturnohistorijski odjel, gdje se nalaze do današnjeg dana. Svi ostali predmeti s područja licitarstva, nabavljeni 1980. godine, vode se u etnografskom odjelu.

Godine 1933. »Varaždinsko muzealno društvo« proslavlja desetogodišnjicu opstanka, otvaranjem novog etnografskog odjela, koji je zapremao dvije sobe. U te dvije sobe bio je izložen uglavnom seoski namještaj, nešto poljoprivrednog i ruktovorskog alata i tekstilni proizvodi iz bliže okolice Varaždina.

Moramo napomenuti da je varaždinska etnografska zbirka najstarija i najveća zbirka te vrste u muzejima sjeverozapadne Hrvatske (Bjelovar, Čakovec, Krapina, Koprivnica, Križevci, Trakošćan, i Varaždinske Toplice). Još godine 1956, većina muzeja tog po-